

I.Sygn. akt VIII Ka 348/18

1.1.WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 03 lipca 2018 roku

Sąd Okręgowy w Białymstoku VIII Wydział Karny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący ***SSO Przemysław Wasilewski***

Sędziowie: ***SO Dorota Niewińska***

SO Krzysztof Kamiński

Protokolant Iwona Ostaszewska

przy udziale Prokuratora Jolanty Wojciuk

po rozpoznaniu w dniu 03 lipca 2018 roku

sprawy:

1. P. S.

oskarżonego o czyn z art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k.;

2. M. W.

oskarżonego o czyn z art. 270 § 1 k.k.

na skutek apelacji wniesionej przez prokuratora oraz obrońcę oskarżonego M. W.

od wyroku Sądu Rejonowego w Białymstoku

z dnia 05 lutego 2018 roku, sygnatura akt III K 672/17

I. Wyrok w zaskarżonej części zmienia w ten sposób, że:

1. za podstawę skazania i wymierzenia kary oskarżonemu P. S. (punkt I. części dyspozytywnej wyroku) przyjmuje art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k.;

2. uniewinnia oskarżonego M. W. od popełnienia zarzuczonego mu czynu.

II. Kosztami procesu w części uniewinniającej oskarżonego M. W. obciąża Skarb Państwa.

III. Zwalnia oskarżonego P. S. od ponoszenia kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze w części dotyczącej w/w.

UZASADNIENIE

P. S. został oskarżony o to, że w okresie od 22 czerwca 2016 roku do 21 lipca 2016 roku w K. i w M. w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru dopuścił się fałszerstwa dokumentu w ten sposób, że w dniu 22 czerwca 2016 roku w K. działając wspólnie i w porozumieniu z M. W. w celu użycia za autentyczny podrobił dokument umowy kupna sprzedaży ciągnika rolniczego marki N. (...) model (...) mający poświadczyć dokonanie zakupu przez niego

ww. ciągnika w dniu 17 czerwca 2016 roku w miejscowości B. A. od podmiotu brytyjskiego (...) w ten sposób, że podpisał swoim imieniem i nazwiskiem wypełniony przez M. W. ww. dokument danymi ww. podmiotu brytyjskiego oraz opatrzony ww. datą, po czym w dniu 21 lipca 2016 roku przedłożył tak podrobiony dokument do wniosku o rejestrację ciągnika to jest o czyn z art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k.

M. W. został oskarżony o to, że w dniu 22 czerwca 2016 roku w K. działając wspólnie i w porozumieniu z P. S. w celu użycia za autentyczny podrobił dokument umowy kupna sprzedaży ciągnika rolniczego marki N. (...) model (...) mający poświadczyć dokonanie zakupu w dniu 17 czerwca 2016 roku w miejscowości B. A. przez P. S. ww. ciągnika od podmiotu brytyjskiego (...) w ten sposób, że wypełnił formularz ww. dokumentu danymi ww. podmiotu brytyjskiego raz opatrzony ww. datą, po czym przekazał tak sporządzony formularz P. S. do podpisu to jest o czyn z art. 270 § 1 k.k.

Wyrokiem z dnia 05 lutego 2018 roku w sprawie o sygn. akt III K 672/17 Sąd Rejonowy w Białymstoku uznał oskarżonego P. S. za winnego popełnienia zarzuconego mu czynu i za to na mocy art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w z zw. z art. 37 a k.k. skazał go na karę grzywny w wysokości 120 stawek dziennych przyjmując, iż jedna stawka dzienna kary grzywny jest równa kwocie 10 złotych. Oskarżonego M. W. uznał za winnego tego, że w dniu 22 czerwca 2016 roku w K. działając wspólnie i w porozumieniu z P. S. w celu użycia za autentyczny posłużył się podpisanym blankietem umowy kupna sprzedaży ciągnika rolniczego marki N. (...) model (...) mający poświadczyć dokonanie zakupu w dniu 17 czerwca 2016 roku w miejscowości B. A. przez P. S. ww. ciągnika od podmiotu brytyjskiego (...) w ten sposób, że wypełnił formularz ww. dokumentu danymi ww. podmiotu brytyjskiego raz opatrzony ww. datą, po czym przekazał tak sporządzony formularz P. S. do podpisu, co stanowi czyn z art. 270 § 2 k.k. i za to na mocy art. 270 § 2 k.k. w zw. z art. 37 a k.k., art. 34 § 1, § 1 a pkt 1 k.k., art. 35 § 1 k.k. skazał go na karę 1 roku ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin miesięcznie. Zasadził od oskarżonych na rzecz Skarbu Państwa kwoty po 1091,35 złotych tytułem kosztów procesu i obciążył P. S. opłatą w kwocie 120 złotych, zaś M. W. w kwocie 180 złotych.

Prokurator na zasadzie art. 425 § 1, § 2 k.p.k., art. 444 k.p.k. oraz art. 447 § 3 k.p.k. zaskarżył powyższy wyrok na niekorzyść oskarżonych P. S. oraz M. W. w zakresie: odnośnie oskarżonego P. W. w części dotyczącej zastosowania przy wymiarze kary art. 37a kk (pkt. I skarżonego wyroku) zaś odnośnie M. W. w całości (pkt. II skarżonego wyroku).

Na zasadzie art. 427 § 1 i § 2 kpk, art. 438 pkt 1 i 2 kpk wyrokowi zarzucił:

- obrazę przepisów postępowania mająca wpływ na treść orzeczenia, a to art. 7 kpk, art. 410 kpk oraz art. 413 § 2 pkt 1 kpk polegający na przekroczeniu granic swobodnej oceny dowodów oraz na ich zbyt dowolnej ocenie i przyjęciu, iż formularz umowy kupna sprzedaży ciągnika rolniczego został opatrzony cudzym podpisem oraz że został wypełniony niezgodnie z wola podpisanego – przedstawiciel farmy (...) i na jego szkodę, podczas gdy materiał zgromadzony w sprawie nie daje podstaw do takiego wnioskowania, a jednocześnie na braku wykazania przez Sąd w opisie czynu przypisanego M. W. skarżonym wyrokiem wypełnienia przez ww. oskarżonego znamienia strony przedmiotowej występku z art. 270 § 2 kk polegającego na działaniu „niezgodnie z wolą podpisanego i na jego szkodę”, co w konsekwencji doprowadziło do uznania oskarżonego M. W. winnym popełnienia czynu z art. 270 § 2 kk zamiast art. 270 § 1 kk.

- obrazę przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 37 a kk poprzez jego zbędne zastosowanie przy wymiarze kary wobec obu oskarżonych w sytuacji, gdy przepisy art. 270 § 1 kk oraz art. 270 § 2 kk przewidują sankcję alternatywną grzywny, kary ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Na zasadzie art. 427 § 1 kpk i art. 437 § 1 i 2 kpk wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w zakresie pkt. I i II poprzez:

- zmianę opisu czynu przypisanego oskarżonemu M. W. w pkt. II skarżonego wyroku poprzez uznanie go za winnego popełnienia czynu opisanego w akcie oskarżenia, a w konsekwencji skazanie go i wymierzenie mu kary za popełnienie czynu z art. 270 § 1 kk.,

- wyeliminowanie art. 37a kk z podstawy wymiary kary wymierzonej wobec obu oskarżonych.

Obrońca oskarżonego M. W. na podstawie art. 425 § 1-3 k.p.k. i art. 444 k.k. zaskarżył wyrok w całości zarzucając rozstrzygnięciu:

1. Naruszenie przepisów prawa procesowego, mające wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie: art. 7 kpk w zw. art. 410 kpk poprzez dokonanie analizy zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego w sposób dowolny, a nie swobodny, przejawiający się w:

a) apriorycznym i nie mającym oparcia w materiale dowodowym przyjęciu, iż oskarżony dopuścił się wypełnienia blankietu opatrzonego cudzym podpisem niezgodnie z wolą podpisanego, podczas gdy w sprawie nie ustalono tożsamości osoby podpisanej, stąd też nie można przyjąć ażeby oskarżony działał na czyjąkolwiek szkodę,

b) niezasadnym przyjęciu, iż oskarżony działał na szkodę podmiotu angielskiego o nazwie (...), jako że w sprawie nie ustalono, że podpis na blankiecie został złożony przez przedstawiciela tego podmiotu,

c) pominięciu, iż z wyjaśnień oskarżonego (vide: s. 3 protokołu rozprawy 11.12.2017r.) wynika, że nie działał on z zamiarem bezpośrednim, ani nawet ewentualnym, wypełnienia blankietu niezgodnie z wolą podpisanego, czy też zamiaru wyrządzenia szkody, gdyż był przekonany, wobec informacji otrzymanych od poprzedniego właściciela pojazdu, że jest uprawniony do dokonania czynności, które wykonał, co skutkowało błędnym przyjęciem, iż działanie oskarżonego wypełniło znamiona przestępstwa z art. 270 § 2 kk.

W przypadku niepodzielenia przez Sąd II Instancji powyższych zarzutów, podniósł również zarzuty:

2. Rażącej niewspółmierności kary, polegającej na wymierzeniu oskarżonemu rażąco surowej kary 1 roku ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin miesięcznie, która to kara jawi się jako niewspółmierna zarówno w relacji do kary grzywny wymierzonej drugiemu z oskarżonych, a także w relacji do ustabilizowanego trybu życia oskarżonego, który po młodzieńczym okresie nieprzestrzegania norm społecznych ustabilizował swój tryb życia i od blisko 8 lat wiódł życie przykładowego obywatela przestrzegającego norm prawnych.

3. Naruszenie przepisu prawa procesowego, a mianowicie: art. 624 § 1 kpk poprzez brak zwolnienia oskarżonego od obowiązku ponoszenia kosztów procesu, podczas gdy konieczność uiszczenia kosztów wiąże się dla oskarżonego z nadmierną uciążliwością oraz stanowi obciążenie, któremu nie może podoleć z uwagi na trudną sytuację materialną swoją oraz rodziny.

Wskazując na powyższe zarzuty wniósł o:

1. Zmianę zaskarżonego wyroku oraz uniewinnienie oskarżonego od popełnienia zarzucanego mu czynu,

ewentualnie, w przypadku podzielenia przez Sąd odwoławczy jedynie zarzutów z pkt. 2 i 3 apelacji, wniósł o:

2. Zmianę zaskarżonego wyroku i wymierzenie oskarżonemu kary grzywny zamiast kary ograniczenia wolności.

3. Zwolnienie oskarżonego od obowiązku ponoszenia kosztów sądowych za obie instancje w całości.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja oskarżyciela publicznego okazała się bezzasadna i nie zasługiwała na uwzględnienie. Apelacja obrońcy oskarżonego M. W. zasługiwała na uwzględnienie, co do głównego nurtu zarzutów.

Ponieważ w przeważającym zakresie zarzuty w apelacjach dotyczą tych samych okoliczności – zostaną omówione łącznie.

Wobec złożenia wniosku przez oskarżyciela o uzasadnienie wyroku w części dotyczącej oskarżonego M. W. w całości Sąd Odwoławczy w oparciu o art. 433 § 1 a k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k. ograniczył sporządzenie uzasadnienia do tego oskarżonego.

Odnosząc się do naruszenia przez Sąd I Instancji zasady swobodnej oceny dowodów zaznaczyć należy, że zarzut naruszenia art. 7 k.p.k. wymaga wykazania wad w ocenie konkretnych dowodów dokonanej przez Sąd I Instancji, prowadzących do wniosku, iż przekracza ona granice swobodnej oceny. Argumentacja zwarta w uzasadnieniach apelacji wykazuje, że rozumowanie Sądu Rejonowego jest nielogiczne i wadliwe.

Przekonanie sądu orzekającego o wiarygodności jednych dowodów i niewiarygodności innych pozostaje pod ochroną przepisu art. 7 k.p.k. wtedy, gdy:

- jest poprzedzone ujawnieniem w toku rozprawy głównej całokształtu okoliczności sprawy (art. 410 k.p.k.) i to w sposób podyktowany obowiązkiem dochodzenia prawdy (art. 2 § 2 k.p.k.),
- stanowi wynik rozważenia wszystkich okoliczności przemawiających zarówno na korzyść, jak i niekorzyść oskarżonego (art. 4 k.p.k.),
- jest wyczerpujące i logiczne – z uwzględnieniem wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego umotywowane w uzasadnieniu wyroku (art. 424 k.p.k.) (por. też wyrok Sądu Najwyższego z 03 marca 1998 roku, V KKN 104/98, Prokuratura i Prawo 1999/2/6, LEX 35095; wyrok Sądu Najwyższego z 28 kwietnia 1997 roku, IV KKN 58/97, Prokuratura i Prawo 1997/11/1, LEX 31393).

Sąd Odwoławczy podziela zarzuty skarżących odnośnie naruszenia art. 7 k.p.k. przez Sąd Rejonowy.

Przestępstwo z art. 270 § 2 k.k. popełnia ten, kto wypełnia blankiet, opatrzony cudzym podpisem, niezgodnie z wolą podpisanego i na jego szkodę albo takiego dokumentu używa. W polskim prawie karnym nie ma legalnej definicji blankietu. W ocenie Sądu Odwoławczego blankietem jest kartka papieru bądź inny nośnik informacji podpisany przez osobę fizyczną, który z uwagi na treść stanowi dokument. Sprawca przedmiotowego czynu może wypełnić określoną treścią blankiet, nadając mu charakter dokumentu, który będzie wywoływał skutki prawne niezgodne z wolą wystawcy i będzie to działanie na szkodę podmiotu, w imieniu którego dana osoba podpisała blankiet. Działanie sprawcy może polegać również na użyciu takiego dokumentu, wywołującego określone skutki prawne z punktu widzenia wystawcy blankietu. Zatem aby ustalić, jakiego rodzaju skutki z punktu widzenia wystawcy blankietu, po jego wypełnieniu, dany dokument spowodował, czy były one zgodne, czy też niezgodne z wolą wystawcy, niezbędnym jest uzyskanie wiedzy o wystawcy blankietu i zidentyfikowanie osoby, która dany blankiet podpisała.

W ocenie Sądu Odwoławczego Sąd Rejonowy błędnie przyjął, że formularz umowy sprzedaży ciągnika wypełniony przez M. W. nosił cechy blankietu. Po pierwsze prawidłowo Sąd ten ustalił, że figurujący w umowie sprzedający – (...) z siedzibą w B. A. nie był właścicielem przedmiotowego ciągnika rolniczego. Ciągnik ten został skradziony z T. V. (k. 200-201, 204-206). Po drugie w toku procesu nie ustalono kto podpisał w imieniu sprzedającego umowę, czy jest to tylko grafizm nieistniejącej osoby fizycznej umieszczony w celach nadania umowie wszelkich cech autentyczności. Biorąc pod uwagę, że podmiot figurujący, jako sprzedający nigdy nie był właścicielem przedmiotowego ciągnika rolniczego, jak również nie ustalono, kto złożył podpis w imieniu sprzedającego, niesposób rozważać a tym bardziej ocenić czy działanie oskarżonego W. było niezgodne z wolą podpisanego i na jego szkodę. Powyższe sprawia, że nie było możliwości przypisania oskarżonemu czynu z art. 270 § 2 k.k.

Celnie wskazują skarżący, że nie wszystkie znamiona czynu z art. 270 § 2 k.k. zostały przypisane przez Sąd oskarżonemu W. w punkcie II. wyroku. Trudno bowiem doszukać się wprost lub w formie opisowej znamion działania „niezgodnego z wolą podpisanego” wraz ze znamieniem występującym w tym przepisie w alternatywie rozłącznej „na jego szkodę”. Powyższe zdekompletowanie znamion jest kolejnym argumentem z apelacji, który w całości Sąd Okręgowy podziela, przemawiającym za niemożnością przypisania w/w czynu z art. 270 § 2 k.k.

W ocenie Sądu Odwoławczego, z uwagi na zaistniałą w sprawie sytuację procesową, wbrew twierdzeniom oskarżyciela publicznego, nie było możliwości zaskarżenia orzeczenia w części dotyczącej oskarżonego W. odnośnie winy. Jak wynika z akt sprawy w dniu 12 lutego 2018 r. oskarżyciel wniósł o sporządzenie na piśmie uzasadnienia wyroku z dnia 05 lutego 2018 roku wydanego w niniejszej sprawie. We wniosku wskazano, że dotyczy on oskarżonych P. S. i M. W. w zakresie orzeczenia o karze. Tym samym zostało ograniczone pole do wniesienia apelacji odnośnie każdego z oskarżonych do rozstrzygnięć związanych z orzeczonymi karami.

Sąd Odwoławczy w niniejszym składzie podziela argumentację zaprezentowaną w orzeczeniu Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2017 roku w sprawie V KK 480/16 (Lex 2357440) dotyczącą ścisłego związku zakresu wcześniejszego wniosku o uzasadnienie z zakresem wniesionej apelacji. Artykuł 422 § 2 k.p.k. po raz ostatni został znowelizowany ustawą z dnia 27 września 2013 r. (Dz.U. 2013.1247), która weszła w życie 01 lipca 2015 r. Przed 01 lipca 2015 r. wniosek o uzasadnienie dotyczył co do zasady całości rozstrzygnięcia. Jedynie art. 422 § 1 k.p.k. stanowił, iż wniosek nie pochodzący od oskarżonego powinien wskazywać tego z oskarżonych, którego dotyczy. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem i w doktrynie przyjmowano, że w sprawach z oskarżenia publicznego prokurator nie może wnieść apelacji w stosunku do oskarżonego, którego nie wskazał we wniosku o uzasadnienie (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 2004 r., I KZP 45/03, OSNKW 2004, z. 4, poz. 38; T. Grzegorzczak: Kodeks postępowania karnego. Tom I, Warszawa 2014, s. 1390). Po nowelizacji przepis art. 422 § 2 k.p.k. nakazuje określanie we wniosku o uzasadnienie czy dotyczy całości wyroku czy też niektórych czynów, których popełnienie oskarżyciel zarzucił oskarżonemu, bądź też jedynie rozstrzygnięcia o karze i o innych konsekwencjach prawnych czynu. Złożenie wniosku jest pierwszą czynnością otwierającą drogę do zaskarżenia wyroku, za wyjątkiem sytuacji, w której w terminie złożenia wniosku o uzasadnienie jest składana apelacja (art. 445 § 2 k.p.k.). Brak wskazania zakresu wniosku o uzasadnienie i nieuzupełnienie go w terminie 7 dni (art. 120 § 1 k.p.k.) rodzi określone skutki procesowe – prezes sądu odmawia przyjęcia wniosku i wyrok staje się prawomocny (art. 422 § 3 k.p.k.). Po powyższej nowelizacji art. 422 k.p.k. niezmiennym pozostaje, iż w sprawach złożonych podmiotowo nie można wnieść apelacji w stosunku do oskarżonych, których nie wskazano we wniosku o uzasadnienie (z upływem 7 dni na złożenie wniosku o uzasadnienie wyrok co do tych oskarżonych staje się prawomocny). Sąd Okręgowy w całości podziela zapatrywania prawne Sądu Najwyższego z przedmiotowego orzeczenia, dotyczące wniosku o uzasadnienie innego niż dotyczącego całości rozstrzygnięcia i możliwości późniejszego jego zaskarżenia apelacją. W razie złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia jedynie w części dotyczącej rozstrzygnięcia o karze niedopuszczalne i niepodlegające rozpoznaniu jest wniesienie apelacji od rozstrzygnięcia w zakresie winy.

Słusznie wskazuje oskarżyciel, że powyższe ograniczenie nie dotyczy sytuacji, kiedy sąd odwoławczy może orzekać niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów. Sąd Odwoławczy nie zgadza się z dalszą częścią argumentacji prokuratora, że orzeczenie może być uchylone do ponownego rozpoznania w trybie art. 440 k.p.k. z uwagi na rażącą niesprawiedliwość wyroku skazującego M. W. celem przypisania w/w czynu w kształcie określonym w akcie oskarżenia z art. 270 § 1 k.k. Należy mieć na uwadze, że tryb odwoławczy został zainicjowany przez podmiot profesjonalny – prokuratora, a orzeczenie zaskarżone na niekorzyść oskarżonego. W sytuacji procesowej zaistniałej w niniejszej sprawie nie ma możliwości uchylenia wyroku Sądu Rejonowego na niekorzyść oskarżonego W. w części dotyczącej rozstrzygnięcia o winie, w oparciu o art. 440 k.p.k., bowiem nie zachodzi żaden z wypadków wskazanych przez ustawodawcę w przepisach procesowych – art. 439 § 1 k.p.k., art. 454 § 1 i 3 k.p.k., art. 437 § 2 in fine k.p.k. (nie zaistniała konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości).

Z uwagi na powyższe podzielając w pełni stanowisko skarżących, iż M. W. nie popełnił czynu przypisanego mu przez Sąd Rejonowy z art. 270 § 2 k.k., wobec braku możliwości procesowych przypisania w/w czynu z art. 270 § 1 k.k., rozstrzygnięcie w stosunku do w/w na mocy art. 437 § 2 k.p.k. należało zmienić i uniewinnić oskarżonego od popełnienia zarzuconego mu czynu.

O kosztach procesu w części uniewinniającej orzeczono na podstawie art. 634 k.p.k. w zw. z art. 632 pkt 2 k.p.k.